Ассаламу гIалайкум!

АХИХЪАН

№ 8 (7304)
21 февраль 2018 сон
АрбагI
sadovoduns@yandex.ru
Багьа 7 гъурущ

Газета бахъизе байбихьана 1937 с. УНСОКОЛО РАЙОНАЛЪУЛ ГАЗЕТА «САДОВОД»

АТКялъул ва активалъул данделъи

Жеги хIалхьиялда чIезе бегьуларо

I9 февралалда МОялъул бетIер, районалъул АТКялъул председатель ГI. НурмухIамадовас тIобитIана комиссиялъул членалги районалъул активги ахIараб заседание. Гьенир гIахьаллъана РДялъул МугIрузул территориалияб округалъул вакил, РДялъул БетIерасул кумекчи М. Камилов, МугIрузул округалъул АТКялъул аппаратальул вакил С. Сайпов. Активалда хал гьабуна хадусел суалазул:

I. Гьаб соналъул I5 февралалда районалъул ХарачIи росулъ тIобитIараб контртеррористическияб операция ва гьениб бугеб ахIвал-хIал.

2. МОялъул ИштIибури ва Колоб росабалъ бугеб ахIвал-хIал.

3. РФялъул Президент вищизе рищиял тIоритIиялде гьабулеб бугеб хIадурлъиялъул хIакъалъулъ.

Заседание рагъулаго ГI. НурмухIамадовас тIадчIей гьабуна Гъизляр шагьаралда ккараб балагьаб ишалда. Бихьизабуна гьениб Георгий Победоносецасул храмалда гIадамал чIванин ва лъукъанин.

КIалъазе вахьарав М. Камиловас гьадин абуна: «Гъизляралда ккараб ишалъ нилъ инжит гьаруна, гьелъул хIакъалъулъ бицине ккола нилъеца. Киназго дин тIибитIизабизе бегьула гIакълоялъул гIорхьи цIунун. Гьединго киса-кибего гIадамал ракIарарал бакIазда хIинкъи гьечIолъи букIинабизе ккола нилъеца тIоцебесеб иргаялда»,-абун.

Киналго кIалъазе рахьараз цогояб къимат кьуна Гъизляралда ккараб сурукъаб ишалъе: -Гьеб ккола жеги нилъер республикаялда ккун букIинчIеб гIадаб хIалихьатаб такъсир, гьелъул мурад буго гIемермиллатазул халкъал цоцалъ разе тIами, Дагъистаналда халкъазул гьоркьоблъи хвезаби. Районалъул цоници чияс рахъ кколаро гьеб нахъегIанаб такъсиралъул,- абун бихьизабуна гьениб.

I5 февралалда районалда гьабураб контртеррористическияб операциялъул бицана Россиялъул районалда бугеб ОМВДялъул начальникасул зам. Н. Нажмудиновас. -20I2 соналдаса нахъе органаз валагьулев вукIана ХарачIи росулъа жинда хадур цIакъго захIматал такъсирал ругев Асадулаев Къ. Гьев вахчун вугеб бакI лъазабун букIана. Рагъулаб ахIвал-хIалалда гьев чIвана, лъабго ихтияр цIунулел органазул хIалтIухъаби лъукъана, гьезул цояв больницаялда хвана. Жакъасеб къоялда районалъул территориялда буго захIматаб ахIвал-хIал. ГьабсагIаталда розыскалда руго 70 чи, гьезул 65 чи ккола Сириялъулал халкъазда гьоркьосел террористиял организацияздa ругел, гьединго гьес бицана ИштIибури, Колоб, ай «Сельсовет Иштибуринский» МОялда бандитазе кумек гьабурал ралагьиялъе гьарулел ругел хIалтIабазул.

Докладалда тIадчIей гьабулаго ГI. НурмухIамадовас бихьизабуна гьел росабазул бутIрул, диниял хIаракатчагIи, школазул директорал, депутатазул корпус лъикI хIалтIаралани гьединал захIмалъаби рукIинароанин,-абун.

«Сельсовет Иштибуринский» МОялъул бетIер М. Сайгидовасул рагIабазда рекъон росулъаса кумекчагIилъун чIезарурaзул кинабгIаги щаклъизе жо бихьун букIинчIин.

КIалъазе вахарав С. Сайповас бихьизабуна щаклъи ккарал кквезе кколин, Генуб росулъ букIараб мисал кIочене бегьуларин, районалъул бетIерасгун цадахъ росдал бетIерас гьенир гIайибиял кверде рачIинарунин, цогидазги гьедин гьабунин. Гьединго лъикIаб букIинаан Асадулаев Къ, чIаго кверде вачIинавуравани, къурбанал рукIинароанин тIадчIей гьабуна гьес.

РФялъул Президент вищиялде гьабулеб бугеб хIадурлъиялъул бицана ТИКалъул пред. А. Расуловас. Гьес чIванкъотIун бицана районалда рищиял гьариялде гьабулеб бугеб хIалтIул, гьелъул тIалабазул, нормабазул, гьел цIунизе ккеялъул.

Хадув кIалъана М. ХIамзатов. Гьес тIадчIей гьабуна рищиялъул заманалда гIадамазе хIинкъи гьечIолъи букIинабизе ккеялда. БутIрузе гьеб суалалда хурхун къуна тIадкъаял.

Ахиралда кIалъалаго ГI. НурмухIамадовас абуна: «Дица нуж ахIула рищиязул суалалде жавабчилъигун балагьизе. Гьединго баркала загьир гьабула районалда гIадлу-низам букIинабиялъе гьабулеб хIалтIухъ жанисел ишазул хIалтIухъабазе ва районалъул АТКялъе»,-абун.

НахъегIанаб такъсир

Унсоколо районалъул администрациялъул хIалтIухъаби, районалъул Собраниялъул депутатал, тIолалго районалъул гIадамал, живго «Унсоколо район» МОялъул бетIер ГI. НурмухIамадов унго-унголъунги щцим бахьун цере рахьана Гъизляр шагьаралъул храмазул цоялда тIаде кIанцIун гьабураб гъужумалда хурхун.

«Нижеца таваккалалда дандечIей лъазабула бокьараб зулмуялде данде. РакI-ракIалъ зигара бала хваразул ва чIаго хутIаразул гIагарлъиялда. Унсоколо районалъул Администрациялъ гьеб нахъегIанаб такъсир рикIкIуна гIадамазда гьоркьоб ричIчI баккилъун ва православниябгун бусурбабазул диназул гIадамал цоцаде данде рахьине тIамилъун, Кавказалда гIасрабаз ракълида ругел гIадамал цоцалъ разелъун гьабураблъун.

Лъалеб букIахъе 22 сон барав бихьинчияс Гъизляралда храмалдаса къватIире рачIунезда речIчIана. ЧIвана щуго чи, жеги ункъгоял лъукъана. ТIаде кIанцIарав гIадлу-низам цIунулез чIвана. Ккаралда хурхун цIех-рехазул комитеталъ кIиго уголовниияб дело гьабун буго.

Иргадулаб данделъи

I9 февралалда райадминистрациялда букIана иргадулаб аппаратальулаб совещание. Гьеб бачана районалъул бетIер ГI. НурмухIамадовас. ГIахьаллъана районалъул депутатазул Собраниялъул пред. К. Асадулаев, бетIерасул замал С. АрулмухIамадов, М. ХIасанова, М. ХIамзатов, администрациялъул хIалтIухъаби.

Къойил темаялде росун рукIана: ракьал тIад хьвай, неформалияб занятость, налогал ракIари ва цогидалги суалал. Бицана аппаратальулал хIалтIухъабазда цере чIарал масъалабазул ва арал данделъабазул тIадкъаял тIуран ругеб куцалъул.

Данделъиялъул байбихьуда руцIун чIеялдалъун ракIалде

щвезаруна I8 февралалда Гъизляр шагьаралъул храмалда кIалтIа ккараб лъугьа-бахьиналда чIварал гIадамал. «Гьеб нахъегIанаб такъсир гьабуна Дагъистаналъул гIемермиллатазул республикаялда миллатазда гьоркьоб ахIвал-хIал хIалуциналъе, динги хIалае ккун халкъал цоцазде рахьинариялъе»,-ян абуна ГI. НурмухIамадовас ва гьваридаб пашманлъи загьир гьабуна гьеб ишалда хурхун.

Налогал ракIариялда хьатIулаго гьес тIадчIей гьабуна гьеб кьеялдаса рахчун ругел объектал лъазаризе ва хIисабалде росизе ккеялда. –ГIагараб заманалда росабазул генералияб планазул, ракьал хIалтIизариялъул, ралел бакIазул, ракьазул гIорхьаби лъеялъул, гьел хьваялъул суалал рагIалде рахьинаризе ккола. ГьелъиезамангичIезабизеккола,-янабунабетIерас. Данделъиялда бицана ВатIан цIунулезул Къоялде хIадурлъиялъул ва гь. ц.

Жиндирго кIалъаялда С. АрулмухIамадовас бицана бюджеталъул хIакъалъулъ, гьеб къабул гьабиялъул.

Ахиралда кIалъалаго бетIерас кIвар буссинабуна рукIине ругел структуриял хиса-басиязда, тIадкъаял къуна гьеб иш тIаде кколезе.

Ахихъан

Районалъул газета

№ 8 (7304)

21 февраль 2018 сон

2 гьумер

Гъизляралда ккараб гIадамал чIвараб лъугьа-бахъиналъ хIалуцараб хIал буго Дагъистаналда. Гьеб иш рикIкIунеб буго терроризмалда хурхараблъун. Ц1унулел руго киналго храмал. ХIаракатчилъизабун буго терроризмалда ва экстремизмалда хурхарал цIех-рехалъулал хIалтIаби.

Рищиял: редактораЛъул колонка

Путиние гъаракъ щай къезе кколеб?!

РикIкIарал къоял хутIун руго Россиялъул Президент вищулел рищиял тIаде щвезе. Жакъа гIадинаб дунялалъулго агрессорал – хIукуматаз Россиялдехун хIалуцараб рокьукълъи лъазабулеб заманалда унго-унголъунги гьелда ракI бугев нухмалъулев тIаде ккей чара гьечIеблъун ккола. Сверухъ бугеб ахIвал-хIалалъул хIисабги гьабураб мехалъ вачIине вугев президентасда бараб букIунин Россиялъул хадубккунисеб къисмат,-ян абуниги мекъи ккеларо.

ГIемер батIи-батIиял пикраби гьаризе тIамула телевизоралда сан дебатазухъги, ругел кандидатазул кIалъаязухъги гIенеккараб мехалъ. «ЛъалкIида гIанкI ккунин, рагIуда мокъокъ ккунин» абухъего бигьаго бичIчIула гьезул тIеренаб рахъ. ЛДПРалъул рахъалдасан кандидат Жириновскияс абуна: -Кинаб букIаниги ЕГЭ хIажат гьечIо, экзаменал къезе ккоЛаро, тIадегIанаб лъай щивасе щвезе ккола,-ян. Гьебги кандидатасул жиндирго рахъ кколел цIикIкIине гьабураб агитация батила. Амма гIакълуялъ кинха гьеб къабул гьабулеб. Экзаменалги гьечIого щивав чи жаниве хьвадулеб бакIищ кколеб цIалул заведение. Гьединаб къагIидаялъ рачинародай добго тIадчилъи лъай гьечIел гIадамазухъе щвеялде, ричун росарал дипломазде ва лъай бугел хIакъир гьариялде. ГIадамазул инициатива кумекалъеги босун депутатлъиялде кандидатура лъун буго К. Собчакица. «Россиялда кIалъазе чи гьечIого кумекалде ккун ячIанин лъазабула гьелъ США-ялдеги ун. Гьенисан жиндиего кумек Украинаги гьоркьоб ккун гьаби буго гьелъул мурад. Властална ячIиналдего улка бичарай хиянатчIужуйищ йищилей!? Гьединго нилъее жанисеб хIал балъгоял гIадамал гьеч1о цогидал кандидаталги. ЛъикIго лъаларезда божилеб хIалги гьанже дунялалда гьечIо. Восе М. С. Горбачев. Берцинаб къагIидаялъ Раисае къураб сайгъатазухъ улкаги бичун чIана гьев, щибго гIайиб гьечIеб ГКЧП жинцаго малъун тIамун цере рахъинеги гьарун, жанир лъуна. Саназ данде гьабураб СССРалъул бечелъиги гьудуллъиги щущазабуна. Рахъ-рахъалде рикьун ана союзиял республикаби. Украина нилъеде данде чIана. ВачIана Б. Ельцин. Верховнияб Советалда бакьулъ г1арадаги речIчIун гIадамал чIвана. Ва улкаялъул бетIер,-ян пенщелев вукIин гурони щибго улкаялъе, халкъалъе гьабичIо. Гьелда данде вахъана В. Путин, гьев ФСБялдаса гIодов чIана ва Ельцинида улка хIурудахъ биччалеб бугин дуца,-ян лъазабуна.

Гьел руго нилъер улкаялъул тарихалдаса цо-цо лахIзатал. Нилъ руго гIемераб квешабги лъик1абги бихьараб халкъ. Гьединлъидал гьаб нухалда мекъи ккезе кинго нилъер рес гьечIо.

Къимат кьечIого тезе бегьуларо жакъа дунялалда бугеб ахIвал-хIал. Ахирияб саназда нилъедехун санкциялги лъазарун, спорталъул къецаздацин дандеги рахъун, дунялго гIажаиблъарал чоркълъаби гьарулел руго Россиялде данде США-ялъ, Европаялъ. Щиб гьелъул магIна? Гьел хIинкъулел руго Россиялъукъа, къваригIун буго гьелъул яргъилалгун гIумро гьабиялъул къуватал рекизаризе, ай гьез абулеб буго геополитикаялда Россия букIине бегьуларин. Щиб цохIо гьезиедай гьаб дунял бижун бугеб? Бихххизе СССРги гьабун, рикь-рикьизе халкъалги гьарун, нилъ лъугIизари бугогуриха гьезул мурад. Жанисан гьодор нилъер улкаги гьабун гьеб биххизабизе хIалтIана ООНалде гIунтIун. БутIрул гьечIел бутIрул ккеялъ гьезда гьеб цо къадаралъ гьабизеги кIвана. Гьедин бикъа-хъамулеб улка кквезе вачIана Путин. Кквезеги ккуна гьес гьеб. Амма гьабсагIаталда гьев нахъе ани, цIи вачIарав ругьунлъизегIан щиб къисматдай ккела халкъалъул! Хадув вачIарав хIалтIулъе ккезегIан сунде нилъ рачине ругел, яги Горбачев, Ельцин гIадин жидерго мурадазул гIадамал тIаде ккани щибдай букIина? Цебесеб унго-унгояб компартия бугебани дун гьелда рази йикIинаан. Дагъаб къварилъи гьабичIо нич бахъарал хIакимзабаз диеги цогиязеги. Амма гьелъухъ балагьун дунялалъул рагъ кколеб гьалатI биччазе бегьуларо.

Дунялалда бугеб ахIвал-хIалалъухъ балагьун жакъа ургъизе заман гьечIо. В. В. Путиница ккоЛеда кколеб рагIиги абун ккун буго нилъее рекъел. ВатIаналде биччачIого, рагъ бачIине бегьулел бакIазде къуватги рехун, лъугIизарулел руго питначагIи. Гьелъ дица рикIкIуна гIицIго В. В. Путине нилъеца гьаракь къезе кколин ва жакъа гьев кквечIони Россиялъул гIумро хIинкъиялъукь бугин.

21 декабрь - Рахьдал мацIалъул Къо

Рахьдал мацI - напсалъул бухIи

Учителасул махщалидехун батIи-батIияб бербалагьи букIуна гIадамазул. Дицани абилаан унго-унгояв чилъун инсан гIеялъе аслияб мисалги, гIелмудал гьамасги вугин учитель,-абун. Гьесул лъай къезе бугеб бажариялъги, жиндирго гIумро гьабиялъулъ бихьизабулеб мисалалъги куцала учителас гIолеб гIел. Гьеб абуни ккола «ЛъикIаб босе, квешаб те»,-абураб принцип бугеб, даимгоялъе щивасул рекIелъ хутIулеб мисал. Киданиги кIочонаро тIоцевесев учитель ва

хадусел насихIатчагIи.

Лъебералда анлъго соналъ учителасул жавабияб хIалтIи тIубазабулеб буго Шамильхъалаялъул гIаммаб лъай къеялъул школалъул учительница, Хунзахъ районалъул ГIоратIа росулъа ГIабдулмеджидова ХIалимат ГъазимухIамадовналъ.

ГIагараб ГIоратIа росулъ анцIго классги лъугIизабун Дагъистаналъул пачалихъияб университеталда Дагъистаналъул мацIазул ва литератураялъул факультеталда цIалана гьей. ХIалтIана гIагараб школалда авар мацIалъул учительницалъун. ХIалтIизе лъугьун анлъго моцI балелдего бажариялъухъ балагьун гьей тIамуна цIалул рахьалъ завучлъун, хадуб школалъул директорлъун хIалтIана цо соналъ.

Къисматалъ гIумро гьабизе ячана Гъизилюрталде. Унгъго соналъ тIубазабуна гьеб захIматаб, амма хIурматияб хIалтIи. Школалда аслияб хIалтIуда цадахъго рачунаан авар мацIалъул ва литератураялъул дарсалги.

Рос бакIал раялъул чи вукIун 1990 соналда гьал гочуна Шамилъхъала поселокалде. Гьение щвараЛдаса нахъе ГIабдулмеджидова ХIалимат хIалтIулей йиго авар мацIалъул учительницалъун. «РахIат хвезабула дир цо-цо эбел-инсуца авар мацI лъималазда малъиялдехун тIаса-масагояб бербалагьи гьабулеб букIиналъ»,-ян абула ХIалиматица. – Аслияб предметал лъарал гIела лъималазда, гьезие бигьалъиги букIине авар мацIалдаса эркен гьаруни щиб»,-ян абула гIемерисез. Гьедин гьабуни хадубккун чиясул къучI кинабдай букIинеб?,-ян рахIатхун бицана гьелъ.

ХIакъикъаталдаги сундаса жидеца лъимал махIрум гьарулел ругелали бичIчIулеб гьечIо гьединал эбел-инсуда. КIудияв аваразул шагIир Р. ХIамзатовас «…Щай магIарул чияс магIарул гьасда,Чияр мацI бицунеб, гьеб рекъон гьечIо»,-ян абухъего лъилалдаса къадараб буголъун гьукъулеб бугеб лъималазда рахьдал мацI лъазабизе. ГIадада гуро гьелда абулеб рахьдал мацI,-ян. Гьеб нилъее щола эбелалъул рахьдадасан ва ккола нилъер къучIги къибилги. «Авар мацIалъул учительницалъунги йикIун рекIее захIмалъулеб куцха жакъасеб гIелалъ гьелдехун гьабулеб балагьи,-ян угьун хIухьел биччана ХIалиматица.

У. ХIалимат ГъазимухIмадовна йигоан унго-унголъунги авар мацIалдаги лъимералда ракI унтарай учительница. ХIалиматилгун гьабураб гара-чIвариялдаса хадуб рижана дир гьал кочIол мухъал.

Авар мацI бицунарезде

Авар мацI кIваричIин, культура-лъайин
Лъай гьечIел гаргарал, гьал эбелазул,
Лъимадуй захIмалъи хIажат гьечIилан
Тархъанлъи цIехолел, цIияр гIадамал.
Жакъа магIарул мацI бегьичIонани
Эбелалъул рахьдал къибил киб бугеб?
ГIурус мацIги бицун культура х1ани,
ХIалалаб гIумрудул аслу киб кколеб?
Дир къибил киб бугеб, гьеб гьечIеб гьотIол
Пихъ кванан кидаго гIорцIизе ругищ?
ЧIаголъи киб бугеб фанелаздайищ
Исламалъул мугъру бегьичIонани!
Аваравлъун вукIун бегьуларебищ
Лъай-махщел цIикIкIарав куцазе инсан?!
«Что такое!,-ян чIухIи гьабуни
Гьебищ витIун ккарав чиясул икьбал?!

Саният КЪЕБЕДМУХIАМАДОВА.
Жакъа нижеца лъабабилеб гьумералда кьолеб буго Г1абдулмажидоваХIалимат ГъазимухIамадовналъул «Авар мацIги адабиятги цолъараб рагьараб дарс».

Шамилил вас Жамалудинил хIакъалъулъ

Петербургалъул режиссерал Антон Сивирсица ва Леонид Пляскиница Дагъистаналъул бахIарзазул рахьалъ кIиго фильм бахъулеб буго. Фильм бахъулаго гьез мугъчIвай гьабулеб буго Москвалъул Кавказалъул клубалъул нухмалъулев Ш. Жафаровасде.

Тарихияб кинолента «Аманаталда» бицунеб буго имам Шамилил вас Жамалудинил хIакъалъулъ. Лъалеб букIахъе гьев «АхIулгохI» бахъулаго аманаталъе кьун вукIана

Россиялъул императорасухъе.

Фильм бахъиялъе кумек гьабулеб буго «Ленфильмалъ»,-ян бицана Жафаровас.

«Аманат» лентаялда бицунеб буго гIурус ракьалда Жамалудинил гIумроялъул.

КIиабилеб фильм «Высота -220» бахъулеб буго «Беларусьфильмалъ». Гьениб бицен гьабулеб буго Ханпаша Нурадиловасул ба-х1арчилъиялъул х1акъалъулъ.

Ахихъан
Районалъул газета
№ 8 (7304)
АрбагI
21 февраль 2018 сон

КигIан лъикI арав мун ралъдахъе, къечон,
МугIрул иццул лъадал бацIцIалъи лъазе!
КигIан битIун щварав рокъове, вакъун,
Рокъоб тараб кванил тIагIам бичIчIизе!
ГьацIцIул тIокIлъи лъалищ цIцIам кваначIого,
КантIила, гIумроялъ дарс кьуни, гIалам.
ТIогьол махI бичIчIилищ чIахI сунтIичIого,
Вигьина, къисматалъ къакъани, инсан.

ГIайшат МАЛАЧИЕВА

Авар мацIги адабиятги цолъараб рагьараб дарс

Тема: авар мацIги адабиятги такрар гьаби
РагIикъотI цIезаби
Мурад: авар мацIалъул ва адабияталъул цебехун малъараб материал такрар гьаби ва щула гьаби. ЦIалудехун рокьи бижизаби ва гьезул гIакълу-лъай цебетIезаби.
Оборудование: рагIикъотI

<u>Дарсил ин:</u>

I. Класс дарсиде хIадур гьаби.
а) Доскаялда бахъана рагIикъотI
б) Гьединабго рагIикъотI тIад бахъарал тIанчал щивав цIалдохъанасухъеги кьуна.
II. ЦIалдохъабазда гьикъана: лъимал, нужее бищунго вокьулев аваразул шагIир щив кколев?
ЦIалдохъабаз жаваб кьуна Расул ХIамзатов вугилан. Гьедин батани гIенеккеха нуж дир суалазухъ,-янги абун, дица гьезие гьадинал суалал кьуна: Расулица авар мацIалъул хIакъалъулъ адабияталда кинал рагIаби абурал?
ЦIалдохъанас абуна: «Метер магIарул мацI хвезе батани, хваги дун жакъаго жаниб ракI кьвагьун».
-Гьеб кочIол рагIабазул идея щиб?
-Авар мацI цIунизе ккей, нилъерго мацIалъул къимат гьабизе ккей.
-Кинав хъвадарухъанлъун нужеца Расул рикIкIунев?
-Нилъерго мацIги халкъги бокьулев, нилъергоги гьелъулги къимат гьабизе малъулев чилъун.
-Гьеб кинаб предложение кколеб?
-ШартIияб тIадежубараб предложение.
-РагIикъотIалда 7 абилеб номералда хъвай шартIиябилан.
-Гьал рагIаби лъил, щиб асаралдаса, идея щиб?
МагIарулал, дирго рахъалъ абила
Хваразул гьаб тIалаб битIараб буго
ВатIаналъе гIоло рухIкьунщинасул,
БетIер къулун хIурмат гьабизе ккола.
-ГIабдулмажид Хачаловасул «Хваразул цIаралдасан»,-абураб асаралдаса руго.
Гьелъул идея ккола ВатIан цIунулаго хварал кIочене бегьунгутIи ва гьезие памятникал разе ккей. Хвараз тIалаб гьабулеб буго гьарурабги хварабги сон ганчIида бикIизе.
«ВатIаналъе гIоло рухI кьунщинасул
БетIер къулун хIурмат гьабизе ккела»,- абураб предложение тетрадазда хъвай. «Гьабизе ккела» абураб рагIаби предложениялъул кинаб член кколеб?
-Составияб сказуемое.
-Составияб сказуемоейилан хъвай I3 номералда. Кколелъур лъалхъул ишарабиги лъун, хъвай:
«Огь, дир магIаруллъи, дир гIагараб ракь,
Дур багьадуразул гьунар, лебаллъи!
Тушбабаца бутIрул кьотIананиги,
Къисас босичIого гIодор кколарел».
Лъил ва кинаб асаралдасаяли бице.
-Расул ХIамзатовасул «Дир ракI мугIрузда буго»,-абураб асаралдаса
-Идея щиб гьел рагIабазул?
-БахIарчиял ругин магIарулал, тушбабакьа кьун чIоларин ва гьездаса къисас босичIого толарин холел ругониги,-абураб.
-«Дир магIаруллъи, дир гIагараб ракь» предложениялда жаниб щиблъун ккун бугеб?
- Обращениялъул ккун буго.
-Обращениейилан хъвай 2 номералда
Гьал кицабазул магIна баян гьабе, гьел тетрадазда хъвай.
I. ВатIан хириязе хвел букIунаро.
2. БахIарчиясул цIар цIвабзазде гIунтIулеб.
3. ГIелму гIемер цIаларасда гIемераб жо лъала.
-ВатIан цIунулаго хварав чиясул цIар нахъе букIунила. БахIарчиясул цIар кибего рагIулила. ТIахьал гIемер цIалани, гIакьло щолила.
-КIиабилеб предложениялъулъ «цIар» абураб рагIи кинаб членлъун ккун бугеб?
Подлежащеелъун ккун буго. Подлежащеейилан хъвай 5 абилеб номералда.
-Гьал рагIаби лъил ва щиб асаралдаса?
Йижараб росу тун сапаралъ индал
Бусен, къаданиб жо къвакIараб ккани,
Мун гьаюраб бабул хIеренлъи босун,
ХIулидул бусенлъун тIибитIе, месед.
-Машидат Гьайирбековалъул «Эбелалъул кечI»
-Идея щиб?
-Эбелалдасан мисал босе ва гIадамазда гьоркьор хIеренго йикIа,-ян аби.
-«Йижараб» абураб рагIи глаголалъул кинаб форма кколеб?
-Причастие ккола «йижараб». Причастиейилан хъвай 3 абилеб номералда.
-КочIол роценалъулъ дурусаб чвахи кин лъугьунеб? Гьелда щибилан абулеб?
-КочIолаб дурусаб чвахи лъугьуна хIарпал такрарлъун. Гьелда аллитерация абула. Аллитерацийилан хъвай 11 номералда.
-Гьал кочIол мухъал ракIалде щвезаре. Лъица лъиде абурал гьел кколел?
Муил азбаралда бакъ кIутIилалде
Мун вахунел щобал щола ракIалде.
-Кинаб предложениялъун гьеб ккун бугеб?
-ЦIадаса ХIамзатица МахIмудиде абурал рагIаби руго. Предложение буго заманалъун тIад жубараб.
-Заманлъунилан кколелъуб лъалхъул ишарабига лъун хъвай 8 абилеб номералда.
«Я, Аллагь бекаги кверги хвалченги,
ХIетIе гIодобчIваги, чIван таги! Амин!», лъил, кинаб асаралдаса?
-ГIабасил МахIамадил «Саба-меседо» абураб асаралдаса.
-Идея щиб?
-Булач хвайгийилан гьарулеб буго, щайгурелъул гьов т1екъав вукIун.
-Кинаб предложение гьаб кколеб?
-Предложение буго «АхIул». АхIулилан хъвай 6 абилеб номералда.
-Гьал рагIаби лъил, щиб асаралдаса?
Дурго росу бокьа, гIадатал рокьа,
ГIураб ватIаналъе ритIухъав вукIа.
-ХIажи Гьазимирзоевасул «Васасде» абураб асаралдаса рагIаби руго.
-Идея щиб?
-Жиндирго росуги бокьейила, росдал гIадаталги цIунейила.
-«Дурго» абураб рагIи цIарубакI буго. ЦIарубакIилан хъвай 4 абилеб номералда.
- Кколелъур лъалхъул ишарабиги лъун, хъвай, лъил, щиб асаралдаса.
Бокьула, бокьула дир гIагараб халкъ,
Бокьула, бокьула, дир кIудияб халкъ.
-«Бокьула, бокьула» – сказуемое, «дир гIагараб» - определение, «Халкъ» подлежащее, «КIудияб» - определение.
-«Бокьула» абураб рагIи глаголлъун ккун буго. Глаголилан хъвай I2 абилеб номералда.
-Гьал лъил, щиб асаралдаса рагIаби? «БальгояйкочIохьаналъ бахъун ракIгун, пашманго нахъвуссун гIачиязухъе щвана ХIайдар.
-Муса МухIамадовасул «Манарша» абураб асаралдаса.
-Бищунго нужее вокьулев герой щив?
-Бищунго йокьула гьеб асаралдаса Манарша.
-Кинаб предложение ккун бугеб «Бальгояй кочIохьаналъ бахъун ракIгун»?
-Ишалъул куцлъун тIадежубараб предложениялъун ккун буго.
-Ишалъул куцлъун тIадежубарабин хъвай I0 абилеб номералда.
Гьал рагIаби лъил, кинаб асаралдаса? «Бокьула гьитIинаб халкъалъул гIагараб мацI»
-Гьал рагIаби руго Расул ХIамзатовасул «Дир Дагъистан» абураб асаралдаса.
Предложение членазде биххе.
-«Бокьула» - сказуемое, «ГьитIинаб» - определение, «Халкъалъул» гIагараб» - определение, «МацI» - подлежащее.
-«ГьитIинаб», «гIагараб» ккун руго определениялъун. Хъвай 1 абилеб номералда определениейилан.
-Лъимал, рагIикъотIалда лъурал рагIабазул лъугьуна «Расул ХIамзатов»,-абун.
Лъие бокьилеб Расулил гIумроялъул ва творчествалъул бицине? Иргаялда рахъун цIалдохъабаз баян гьабуна Расул вугин пагьму, гьунар бугев шагIир. Дагъистаналъулги Россиялъулги чIухIилъун кколин гьев. Гьев вукIанин дунялалдаго цIар рагIарав шагIир. Гьев вукIанин жигарав общественнияв хIаракатчи, вукIанин Ленинил ва ТIолгохалкъалъулаб премиялъул лауреат, гьединго ЗахIматалъул бахIарчи. Гьес хъванин асарал гIадамазул гIумро бихьизабулел. Ахиралдаги цояс тIаде жубана гьединав цIар рагIарав шагIир нилъер вукIиналдаса нилъги рохарал ругин. Расулица хъвана: проза, драма, газетазда ва журналазда рахъана критикиял ва публицистикиял макъалаби. Гьединго хъвана гIемерал асарал: кучIдул, поэмаби, къисаби. Гьесул аслиял темабазул цояблъун ккола КIудияб ВатIаниб рагъ. Хъвана «Къункъраби» ва гь. ц.

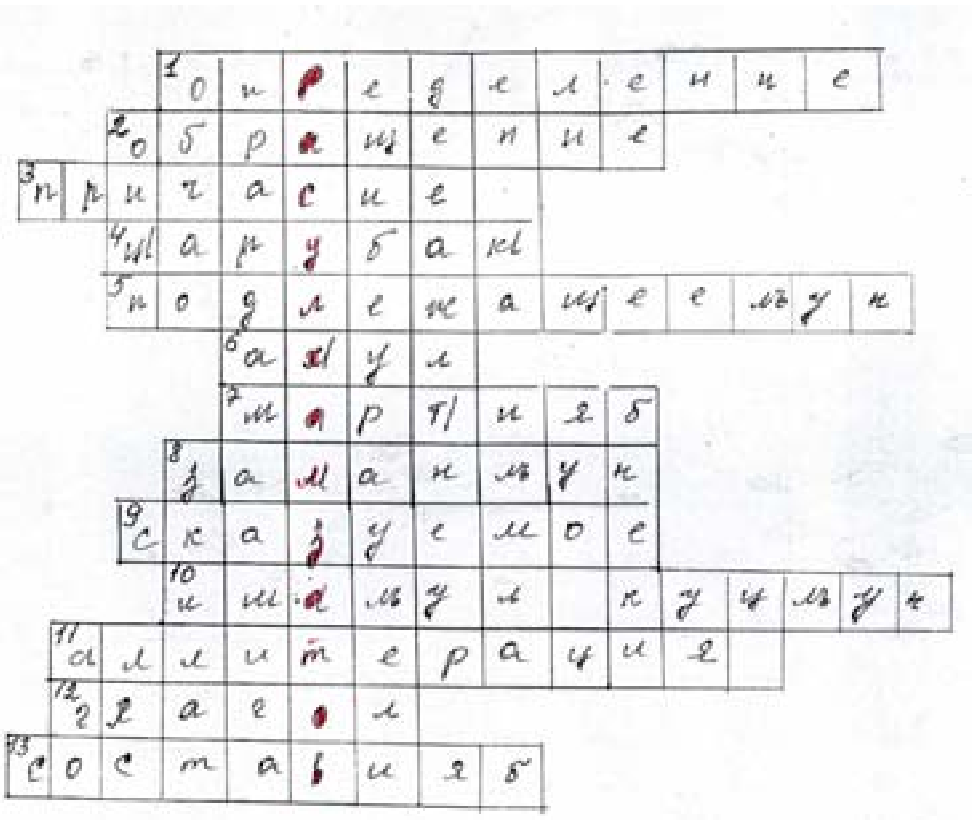

Комиссия: Шамильхъалаялъул лъел суал

Акт хIадур гьабуна

Гьал къоязда «Унсоколо район» МОялъ ва «поселок Шамилькала» МОялъги цадахъ хасаб комиссия гIуцIун букIана Шамильхъалаялда лъим ч1езабулеб оборудованиялъул техническияб рахъалъул бугеб ахIвал-хIал, ай бацIад гьабиялъул оборудованиязул бугеб хIалалъул хал гьабизе. Гьелъул председательлъун вукIана Шамильхъала поселокалъул бетIерасул зам. Ш. МухIамадов.

Комиссиялъ хал гьабуна лъим бацIад гьабиялъул оборудованиялъул бугеб ахIвал-хIал. Бихьизабуна гьабсагIаталда гьелъул эксплуатационнияб заман ун бугин, очистительнияб сооружениялъул конструкциялда рехун ругин кьватIелал, басралъул кьаву чIваялъ хьурун унеб бугин гьеб. Къокъго абуни санитариябгун техническияб качествалъул ва гигиена ц1униялъул рахъалъ жакъа къоялъул тIалабазе жаваб кьолеб гьечIин. Гьеб данде кколаро сахлъи ц1униялъул нормабазда. Бокьухъе микробалгун сахлъи хвезабулел бактерияв лъадалъе ккезе рес буго. Гьеб хIалтIулеб гьечIо экономикиял дандеккеялъул параметрабазул жакъасеб къоялъул тIалабазул технологиялъул циклазда.

Гьединго чIезабуна бицен гьабулеб сооружение хIалтIизабизе кьун букIин гьеб хIалтIизе биччазе бегьулеб хIалалъ хIалтIаби лъугIизаричIого ва гьелъ букIине кколеб хIалалъ технологиялъул тIалабал тIуразарулел гьечIолъи.

Комиссиялъ очистительнияб сооружениялъул бугеб санагIат гьечIеб хIалалъул рахъ хIисабалде босараб актги хIадур гьабуна.

Дозул доба кин бугеб?

ГIадатазул Индия

* ГIажаиблъи гьабизе ккараб жо Индия буго цебетIолеб экономикаялъул улка, компьютеразул технология гьабиялъул рахъалъ ккола лидер. Гьелдаго цадахъ гьеб буго суевериялъул ва некIсиял гIадатазул асараздаса рорчIизе кIоларел гIадамазул бакI. Индиялъул гIемерисел бизнесменазул буго чIагояв крысазул, гIункIкIазул алтарь. ТIугьдузул бусен тIамун букIуна гьезие. Гьез рикIкIуна крысаби хирияв жал ругин ва гьез гьабулеб ишалъулъ икъбал босун бачIунин. Гьединго цониги чияс контракт хъваларо астролог гьечIого. Гьесул ва цIвабзазул кумекалдалъун бачIунин бизнесалъе битIккей,-ян рикIкIуна Индиялда.

* Индиялда гIемераб заманаялъ цIад балеб гьечIони жрецас (хъанчие лагьлъи гьабулеб диналда къурбан хъолев хъулухъчи) данде гьаризе ккола кIиго хIама. Мискинго гIумро гьабулел бакIазде ригьин гьабула къуркъбузул. Индиялда ракIалда гьечIого кобра чIинтIани нилъ жанир лъола ва хадурккун судал рукIуна. Борхьал Индиялда рикIкIуна хирияв жаллъун.

* ГIемерисел Индиялъул штатазда жегиги цIунун хутIун буго ясалъе бахIарав викъулеб гIадат. БахIаралъул эбел-инсуца гIарцухъ ккурал наемниказ рикъула бечедал васал. ГIолилал тIамула къасе цо рокъор. Гьелдаса хадуб яс ячине васас инкар гьабуни, ясалъул эбел-инсуца гьев гIадлуялде ахIула. Цо-цо бечедаз жидерго васал цIунизе охрана ккун букIуна.

Районалъул «Ахихъан» газеталъул хIалтIухъабаз гъваридаб пашманлъиялдалъун зигара балеб буго райбиблиотекаялъул хIалтIухъан Султанова ХIалиматида ва тIолабго гIагарлъиялда эбел **Хадижат** Аллагьасул къадаралде щвеялда бан. Аллагьас гьелъие алжан насиб гьабеги, нахъе ругезе сабруги кьеги.

Халкъияб медицина

Глаукома ва катарактаялъе рецепт

РакIалда чIезабе: сах гьариялъе къваригIуна хIелеко бугеб гIанкIуялъ гьабураб цIияб хоно. Гьабураб хоно кIиго къоялъ те (гьеб бецIаб кьералъул бугони лъикIаб букIуна). Хадуб гьеб бельинабе цо сагIаталъ гIодобе биччараб цIадуда. Бигьа гьабун белок хвеларедухъ тIаса хъал бахъе, къотIе ва нахъе босе тIогьилаб хоно. ГьитIинабго суркIиниб лъе белокалъул кесек, тIаде тIе тIогьолъ гьабураб гьоцIо ва суткаялъ те.

Гьеб заманалда жаниб белок къвакIизе буго, гьоцIо абуни лъим гIадин лъугьине буго. Гьеб пузырекалде жанибе тIела ва радалги къасиги кIи-кIи капля тIинкIизабила. Амма гьеб тIинкIизабилалде чвахулеб лъеда гьоркье хьатги ккун, бералги рагьун гьурмада чанго нухалда лъим чIвай. 40 нухалъ чIвани лъикIаб букIунин абула. СахлъизегIан гьединги гьабун тIинкIизабе.

ГIундузда жаниб хъуй бугони

ГIундузда, ботIрода жаниб хъуй бугони кумек гьабула гъараналъ (укроп). ХIадуре гъаран, тIубараб хъарахъ, гIаркьалаби, тIугьдул ва хьон. ГIисин гьабе, тIаде тIе 0,5 литр гьалараб лъим, 30 минуталъ термосалда жаниб те. I/2 стакан гьекъе лъабго нухалъ къойида жаниб кваналалде I5 минуталъ цебе.

Сах гьариялъул курс буго I-2 моцI.

Лъалищ нужеда?

Хирургазул балъголъи

Лъалищ нужеда операция гьабулаго хирургаз хьахIилаб яги гIурччинаб кьералъул ретIел щай ретIунебали. Гьел кьераз кумек гьабула операция гьабулаго бугеб ахIвал-хIалалда хехго нахъгIунтIизе, хадув гьун бичIчIизе. ГIемераб заманаялъ хирург багIараб кьералъухъ, ай бидухъ валагьани, берал хехго свакала. Гьединго врачазда бичIчIана гIемераб заманаялъ бидул кьералъухьги балагьун хадуб хьахIаб кьералъухъ балагьани, беразда цебе гуккулел гIурччинккарал тIанкIал паркъолеблъи. Гьел бачIинахъего тIагIун унаро ва операциялъе квал-квал гьабула. ГIурччинабги хьахIилабги кьераз беразда цебе тIанкIал тIамизаруларо, гьезие хIалхьи букIуна, гьелдаго цадахъ багIараб, ай бидулаб кьералдехун асар бугеллъун хутIула.

Вампиразул маргьо ургъун бахъараб гьечIо

Балагьараб мехалъ вампиразул хIакъалъулъ бугеб маргьо ургъун бахъараб гьечIо. ГIолохъанал гIадамазул биялъул гIелмияб кьучI буго. ЦIех-рехалъулаз бичIчIизабуна гIолохъанаб биялда унго-унголъунги херлъи нахъ бахъизабизе кIолин. Жибго би къваригIунаро гIолохъанлъиялъе. Гьелъул гьарурал дарабаз асар гьабула, къучIалъе гьелъие босула синтетическиял белокал. Нилъер заманалда диабетиказги хIалтIизабула синтетическияб инсулин.

Газета основана 1937 г. УЧРЕДИТЕЛЬ: Администрация Унцукульского района. Главный редактор КЕБЕДМАГОМЕДОВА САНИЯТ КЕБЕДМАГОМЕДОВНА	Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору и сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД. Регистр. Пи № ТУ 05-00284 от 20 марта 2014 г. Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность, представленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются.	Адрес редакции: 51373 Унцукульский район п. Шамилькала ул. М. Дахадаева 3 Телефон редактора 89896522856 sadovoduns@yandex.ru 398940	Адрес издателя и типографии г. Махачкала «Дом печати» ул. Акушинского 21. Подписано в печать - 2. 20. 18 г. 16. 40 фактически -17. 50 мин. Газета выходит 52 раз в год на аварском и русском языках Тираж - 1000 экз.